

Opinie: 'Laat bedrijven die vernieuwen met rust'

Vernieuwing is nogal eens het resultaat van toevalligheden. Het idee dat innovatie is te plannen en te sturen is een misvatting, zegt onze opiniemaker Dries Faems, hoogleraar Innovatie en Organisatie aan de RUG. De overheid kan bedrijven beter maar wat met rust laten.

Recent publiceerde de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (Awti) het advies 'Flexibiliseren, differentiëren, scherper kiezen – Balans van de Topsectoren 2016.' Awti vindt dat het topsectorenbeleid duidelijkere doelstellingen en begrenzingen moet krijgen.

Ook wordt de dringende behoefte aan nieuwe initiatieven benadrukt. Het Awti stelt bijvoorbeeld voor om, naast de huidige topsectoren en topteams, ook topthema's te introduceren. Die verwijzen naar belangrijke maatschappelijke uitdagingen waarin overheid, bedrijven en kennisinstellingen samen kunnen werken.

Rad van innovatie

In de pers werd het Awti-rapport vooral gepresenteerd als een kritiek op het huidige topsectorenbeleid. Wat ik erin zie is een bevestiging van een basisidee binnen het topsectorenbeleid dat innovatie stuurbaar is.

Er is een sterk geloof dat wanneer de juiste mensen bij elkaar worden gezet binnen specifieke sectoren of thema's, het rad van innovatie vanzelf gaat draaien.

Overschatting

Helaas. Innovatie laat zich meestal niet vatten in voorspelbare scenario's. De belangrijkste innovaties zijn dikwijls het resultaat van een samenloop van toevalligheden die tegen beter weten in uitdraaien op een succes. Het geloof dat dit soort van processen te sturen is vanuit sectoren of thema's, is een grove overschatting van de mate waarin innovatie zich laat beheersen.

Rust

Wat moet de overheid dat wel doen om het innovatieklimaat van Nederland te versterken? Ik denk dat de overheid vooral een terughoudende rol moet spelen in het innovatiebeleid. Wanneer ik praat met bedrijven en wetenschappers over innovatiebeleid, komt verrassend vaak het antwoord dat ze vooral met rust gelaten willen worden.

Stabiel

Ondernemers en wetenschappers weten zelf het best waar de innovatieve doorbraken liggen. Ze zitten niet te wachten op de volgende netwerkmeeting waarin nieuwe roadmaps voor de Nederlandse biobased of circular economy worden besproken en uitgestippeld.

Wat innovatieve bedrijven en kennisinstellingen wel willen, is dat de overheid de randvoorwaarden creëert waarbinnen ze innovatief kunnen excelleren. Goed onderwijs, een gezond

investeringsklimaat en een stabiele regelgeving zijn daarvoor belangrijk.

Achtergrond

Op zijn eigen website beklemtoont minister Kamp het belang van 'ondernemers de ruimte [te geven] om te doen waar ze goed in zijn: ondernemen, vernieuwen en verduurzamen.' Dit lijkt mij op zich een uitstekende ambitie voor het volgende kabinet. Daarvoor moeten beleidsmakers wel afstand nemen van het geloof in de stuurbaarheid van innovatie.

Laat de overheid zich dus richten op het scheppen van de juiste omstandigheden. En laat de overheid een beetje op de achtergrond blijven. Daadkracht en profileringsdrang zijn uit den boze.

Dries Faems (België, 1977) is sinds april 2011 als hoogleraar Innovatie & Organisatie verbonden aan de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen